

Az MN Egészségügyi Anyagellátó Központ szerepéről, tevékenységéről

Dr. Kurucz Tibor gy. alezredes, a hadtudományok kandidátusa

Az egészségügyi biztosítás egyik alapvető elemét az egészségügyi anyagellátás képezi. Az elmúlt években ezen a területen is szükségessé vált a korábbi vezetési és irányítási elvek, valamint az ellátás rendszerének felülvizsgálata.

Egyik oldalról, a vezetés szintjén előtérbe kerültek olyan kérdések mint a távlati tervezés, hazai és nemzetközi együttműködés, elsősorban a háborús egészségügyi anyagellátás vonatkozásában, műszaki fejlesztés, tudományos kutatás irányítása, bekapcsolódás a honvédelmi egészségügyi oktatásba, a háborús ellátást szabályozó normatívák, segédletek, utasítások kidolgozása stb.

Másik oldalról, továbbra is az Egészségügyi Szolgálat Főnökségre hárultak olyan feladatok is, amelyek végső soron középszintű vagy alsószintű ellátási feladatoknak tekinthetők, mint pl. egyes anyagok kiutalása, gyógyszerek bevizsgálásának, tartalékok felújításának szervezése, részletes nyilvántartások vezetése, beszerzés, ellátás stb.

Annak érdekében, hogy célszerűen határozzuk meg az Egészségügyi Anyagellátó Központ feladatait, szükségesnek látszik az egészségügyi anyagellátás szervezésének és irányításának sajátosságait is megvizsgálni.

1. *Ismeretes, hogy az egészségügyi anyagok felhasználása, az ellátás rendszere sok tekintetben és lényegesen eltér a többi anyaggal történő ellátástól, egyszerűen azért, mert a megbetegedések, sérülések száma, aránya csak nagy vonásokban határozható meg előre. A közlekedés fejlettsége miatt bárhol a világon váratlan járványok, tömeges megbetegedések léphetnek fel, miként azt számos példa igazolja. Az esetenként bekövetkező nagyobb méretű közlekedési balesetek, árvizek, földrengések, tűzvészek stb. jelentős tartalékok készletben tartását követelik meg, olyan ellátási rendszer keretében, amely rugalmasan képes bármilyen helyzetben is működni.*

2. Szállítási feladatok vonatkozásában kétségtelen, hogy az egészségügyi anyagok mennyisége (súly, térfogat) elenyészőnek tűnik, a többi anyagnemhez viszonyítva. Természetesen ez nem csökkentheti az egészségügyi anyag utánszállítás, illetve utánpótlás szervezésének jelentőségét!

Nem szorul bizonyításra, hogy békében és háborúban e nélkül nem lehet szó a gyógyító-kiűritő vagy a higiénés-járványügyi biztosítás megfelelő szintjéről.

(Gyakran szerezhetünk tudomást a sajtó, rádió útján arról, hogy bárhol, ahol napjainkban egy nagyobb méretű katasztrófa történik, az első intézkedések között gyógyszeres és más egészségügyi anyagok légi úton történő szállítása szerepel. Levéltári adatokból is kitűnik, hogy már a második világháború idején, az akkori magyar hadvezetés is gyakran vette igénybe a légi szállítás lehetőségeit gyógyszerek, oltóanyagok, fertőtlenítő szerek utánszállítására.)

3. A korszerű egészségügyi ellátási elvek érvényesítése önmagában is megköveteli az egészségügyi anyagellátás rendszerének folyamatos korszerűsítését, beleértve az ellátás körébe tartozó gyógyszerek, stb. körének állandó változtatását, a tudományos kutatás és műszaki fejlesztés hatékony és tervszerű irányítását. Hosszú évek óta jellemző az egészségügyi anyagok számának, választékának növekedése. Az MN egészségügyi szolgálata napjainkban mintegy 9000 cikkel történő ellátás szervezését oldja meg, azaz ennyi anyagra kell, hogy tervezzen. Ez a rendkívül terjedelmes munka a korábbiakban teljes egészében az egészségügyi szolgálat vezetésére hárult.

4. Az ellátás során nem lehet szó sablonok vagy merev normák alkalmazásáról, éppen ezért vált szükségessé viszonylag sokféle egészségügyi anyagi normatíva kidolgozása:

- 30 napos készlet,
- tábori eü. intézetek és segélyhelyek komplett normái (induló készletei),
- számvetési normák, csapatokra és kórházakra, fegyverfajták szerint.
- állománytábla szerinti normák az egészségügyi technikai eszközökre,
- csapatgyengélkedők normái.

Ezen normák, helyesebben normatívák rendeltetése, hogy bármilyen helyzetre és szervezésre *tervezési alapot* biztosítsanak. (Megjegyzendő, hogy békeidőben az egészségügyi anyaggal ellátandó önálló számvetési egységek száma meghaladja a 160-at. Mindezek igényeinek elbírálását, az anyagok kiutalását, a felhasználás ellenőrzését a korábbiakban kizárólag az MN Egészségügyi Szolgálat Főnökség végezhette el. Ennél még nagyobb feladatot képez a tábori egészségügyi intézetek anyagainak tervezése, az ellátás végrehajtása, a tárolás ellenőrzése és a készletek felújításának irányítása.)

5. Az egészségügyi anyagok egymástól sok tekintetben eltérők. Ugyanúgy egészségügyi anyag a szemcseppentő, mint egy korszerű altatókészülék, vagy gyógyszer, kötszer, műszerek. Egészségügyi anyag a mankó, ugyanúgy, mint egy kötöző- vagy műtőgépkocsi felépítménye.

Mindezek alapján érthető, hogy az említett 9000 cikk előállításában és forgalmazásában nagyszámú vállalat vesz részt. Biztosításukra mintegy 90 szállítóval (vállalattal) kell szerződést kötni.

Az anyagok sokféleségéből és eltérő jellegéből következik az is, hogy

az egészségügyi anyagellátás szervezése, az ellátás végrehajtása különböző szakemberek összehangolt tevékenységét igényli. A kutatás, fejlesztés, ellenőrzés, ellátás területén elsősorban a következő szakértők tevékenységére van szükség: orvosok, gyógyszerészek, villamos- és gépészmérnökök, fizikusok, közgazdászok, technikusok.

6. Az egyre nagyobb számban rendszeresítésre kerülő egészségügyi technikai eszközök szükségessé teszik a tervszerű karbantartás megszervezését, korszerű javító szolgálat fenntartását, amely háború esetén a tábori egészségügyi anyagjavító műhelyek alapját képezi. A legfontosabb eü. technikai eszközök (kötöző, laboratóriumi, fogászati, vérszállító stb. gépkocsik) száma egy összefegyvernemi hadseregnél és az azt kiszolgáló kórház alapoknál megközelíti az ezret.

(Az elmúlt években végrehajtott feladatok alkalmával kiderült, hogy mindazon eü. technikai eszközt, amelynél nem hajtották végre a rendszeres karbantartást, vagy próbauzemeltetést, csak nagy nehézségekkel lehetett üzembe helyezni.)

7. A fejlődés jelenlegi üteme mellett már nem lehet lemondani az önálló fejlesztési részlegek szervezéséről az egészségügyi anyagellátás területén sem.

(Jellemző a fejlődés ütemére, hogy egyes számvetések szerint a fejlett országokban az évszázad végére már olyan szintet ér el az egészségügyi eszközök kutatása, illetve az orvostudomány, hogy az elért eredmények megvalósítása a teljes nemzeti jövedelmet is felcémészené. Nyilvánvaló, hogy erre sohasem kerülhet sor, mégis meg kell említeni, hiszen szemléletesen igazolja a fejlesztés tervszerűbbé tételének szükségességét!)

A korábbi egészségügyi anyagellátási rendszerre és annak irányítására jellemző volt az is, hogy számos közép-, sőt felsőszintű feladat megoldása az ellátást végrehajtó szervre, a központi egészségügyi anyagraktárra hárult. Mivel ehhez nem voltak meg a szükséges szervezeti és egyéb feltételek, érthető módon mindezeket csak részben volt képes megoldani. Ilyen feladatok voltak az alábbiak:

- egészségügyi haditechnikai eszközök gyártás közbeni ellenőrzése, gyógyszerek bevizsgálása,
- prototípusok kialakítása és együttműködés a gyártó üzemekkel, műszaki fejlesztési feladatok megoldása,
- tábori eü. felszerelési anyagok fejlesztése,
- gyakorlatok és bemutatók megtervezése és előkészítése,
- műszaki-tudományos dokumentáció stb.

Az előzőekben vázoltakból is nyilvánvalóan kitűnik, hogy az egészségügyi anyagellátás irányításának korábbi rendszere már nem felel meg a korszerű hadtápvézetési elveknek.

A létrehozott Egészségügyi Anyagellátó Központ rendeltetése, illetve tevékenysége az alábbiakkal jellemezhető

1. Az Egészségügyi Anyagellátó Központ parancsnoka közvetlenül az MN egészségügyi szolgálat főnökének van alárendelve, aki ezen jogkörét

az MN Egészségügyi Szolgálat Főnökség egészségügyi anyagi alosztály-vezetőjén keresztül gyakorolja.

2. Az Ellátó Központ főbb feladatai:

— az MN „M” és „B” eü. anyagszükségletének megtervezése és beszerzése. Gyakorlatilag a költségvetési tervek elkészítése. Ez alól kivételt képeznek az import tételek, amelyeknek beszerzését és az azokkal történő ellátást az MN Egészségügyi Szolgálat Főnökség végzi;

— az egészségügyi szakanyagok gyártásközi ellenőrzése és minőségi átvétele, azaz bevizsgálása. Ennek során együttműködik az érintett szolgálati ágak megfelelő szerveivel is;

— az MN csapatainak, intézeteinek és szerveinek egészségügyi anyaggal történő ellátása (igények felülbírálata, kiutalás, cserék végrehajtása);

— az egészségügyi szakanyagok, technikai eszközeinek műszaki fejlesztése, s ennek érdekében együttműködés az illetékes katonai és polgári szervezetekkel, az anyagmozgatás és tárolás korszerűsítése;

— az egészségügyi anyagellátással és készletgazdálkodással összefüggő elemzések és számvetések elvégzése, statisztikai adatok gyűjtése és kidolgozása az Egészségügyi Szolgálat Főnökség részére;

— az alárendelt Központi Egészségügyi Anyagraktár és kirendeltségek szakmai irányítása és mindenoldalú vezetése;

— az egészségügyi szolgálat főnök által meghatározott feladatok szerint a katonai gyógyszerterek és csapatok egészségügyi anyagellátásának szakmai irányítása és ellenőrzése.

Az alapvető feladatokkal kapcsolatban kiemelendő, hogy az elkészített beszerzési tervet az egészségügyi szolgálat főnöke hagyja jóvá. A leltakon kívüli piacutatást végez, a csapatokat informálja hatáskörükbe tartozóan az előnyös helyi beszerzési lehetőségekről, árviszonyokról.

Elvégzi a beszerzések (szolgáltatások) pénzügyi lebonyolítását és elszámolásokat. Elkészíti döntésre az Egészségügyi Szolgálat Főnökség jogkörébe tartozó árszabályozási, árjövahagyási, szerződés-kötési jogvitás ügyeket. Irányítja a központi készlet- (forgóalap-) gazdálkodást, a központi készletek frissítését, a raktárgazdálkodást, rendszerből kivont anyagok, inkurrens anyagok értékesítését.

A csapatok ellátásának kérdéseiben együttműködik a seregtetek szakszolgálat-főnökeivel. Az egészségügyi szolgálat főnök által meghatározott hatáskörben a csapatok indokolt terven felüli szükségleteinek kielégítése érdekében terven felüli anyagkiutalási, keretmódosítási, áruhitel kiadási jogkörrel rendelkezik.

Megszervezi a csapatok és az alárendelt raktárak anyagi helyzet jelentései, leltár jelentések, elszámolások, statisztikai jelentések gépi feldolgozását. Végzi az MN szakanyag-készletgazdálkodás elemzését, értékelését, elkészíti az ezzel kapcsolatos összefoglaló jelentéseket és javaslatokat. Adatokat szolgáltat a prognosztikák, távlati tervek, a középtávú és éves költségvetési tervek, az MN HKSZ-e, mozgósítása eü. anyagi biztosítási tervek és MN szintű jelentések összeállításához. Ipari tervjelentést készít a megrendelt és leszállított anyagokról.

A műszaki fejlesztés területén

Az egészségügyi szolgálat főnök által jóvá hagyott követelmények alapján végzi a szakszolgálat anyagi-technikai eszközeinek műszaki fejlesztését és korszerűsítését, illetve közreműködik a szolgálat érdekében más szervek-nél folyó ilyen irányú munkákban.

Javaslatot tesz a műszaki fejlesztésre, a szakanyagok, valamint azok csomagolásának, egységkészletek kialakításának, az anyagmozgatás korszerűsítésére.

Megszervezi az új eszközök csapatpróbáját, elkészíti a szükséges műszaki dokumentációkat, kidolgozza az egészségügyi anyagok adattárát, valamint az új technikai eszközök alkalmazási és működési utasítását.

Ellenőrzés területén

A gyógyszerek és kötszerek minőségi ellenőrzése mellett ellátja a gyógyszertárak és egészségügyi anyagraktárak szakmai felügyeletét. Részt vesz a csapatrendelők ellenőrzésében.

Kidolgozza a tábori gyógyszertárak és gyógyszerkészítő laboratóriumok technológiai előírásait.

Tudományos kutató munkát folytat, különös tekintettel a gyógyszerkészítmények tárolási idejének meghosszabbítása érdekében. Ellenőrzi a gyógyszer és gyógyászati segédeszköz felhasználást a vények felülvizsgálata alapján.

Számviteli munka területén

A vezetés számára tanulmányozza a gyógyszer, kötszer és egyéb egészségügyi anyag forgalmát, illetve felhasználását, s megszervezi azok gépi adatfeldolgozását.

Ez a tevékenység egyre fontosabb szerepet játszik az egészségügyi szolgálat irányításában, mivel nélküle nem lehet meghatározni a várható igényeket, a felhasználás tendenciáit. A rendkívül nagyszámú adat kellő időben történő feldolgozása nagyobb teljesítményű géppark munkáját igényli.

Az Egészségügyi Anyagellátó Központ tevékenysége végső soron az alábbi alapvető változtatásokat eredményezi az egészségügyi anyagellátás területén

A) Számos olyan feladat megoldását veszi át az Egészségügyi Szolgálat Főnökségtől, amelyek nem felsőszintű vezetési feladatokat képeznek, vagy amelyek megoldására a korábbiakban nem voltak meg a feltételek, mint pl. műszaki fejlesztés, ellenőrzés stb. területén.

Következésképpen az Egészségügyi Szolgálat Főnökség tevékenysége az egészségügyi anyagellátás területén az elvi, irányítói feladatokra összpontosítható.

B) Átv teszi mindazon feladatok megoldását a Központi Egészségügyi Anyagraktártól, amelyek nem tekinthetők egy ilyen raktár funkciójának, s amelyekhez nem is voltak biztosítva a szükséges feltételek (pl. együtt-

működés az ipari üzemekkel, gyakorlatok és bemutatók előkészítése vagy kidolgozása stb.).

(Az egészségügyi anyagellátás fő feladatainak korábbi és az ellátó központ létrehozása után tervezett elosztását az 1. számú melléklet szemlélteti.)

Összefoglalva: egyértelműen megállapítható, hogy az Egészségügyi Anyagellátó Központ létrehozása és működése igen nagy előrelépést jelent az egészségügyi anyagellátás szervezése sőt az egészségügyi szolgálat irányításának korszerűsítése területén.

Jóllehet az egészségügyi anyagellátás igen sok sajátossággal bír, a központ jelenlegi szervezése és tevékenysége biztosítja, hogy megfeleljen az anyagellátó központok összességével szemben kialakított követelményeknek és, hogy az egészségügyi anyagellátás rendszere is minél szorosebben illeszkedjen az MN anyagellátási rendszerébe.

Melléklet: Az eü. anyagellátás fő feladatainak jelenlegi és tervezett elosztása.

Az eü. anyagellátás fő feladatainak jelenlegi és tervezett elosztása

Fő feladatok	Feladatok megoszlása korábban		Feladatok megoszlása az Eü. Ag. Ello. Központ belépésével		
	EüSZF-ség	Közp. Eü. Ag. Ra. (Áruf. O.)	EüSZF-ség	Eü. Ag. Ello. Közp.	Közp. Eü. Ag. Ra.
I. Vezetés, irányítás területén					
1. Együttműködés a társszolgálati ágak Anyag- ellátó Központjaival.	+	-	-	+	-
2. A Közp. Eü. Ag. Ra., kirendeltségek, „M” eü. anyag bázisok munkájának irányítása.	+	-	-	+	-
II. Gazdálkodás területén					
1. Költségvetési terv elkészítése mintegy 9000 cikkre, évi 120 millió Ft értékben					
— import anyagok,	+	-	+	-	-
— nem fogyó anyagok,	+	-	-	+	-
— fogyó anyagok.	-	+	-	+	-
2. A csapatoktól és intézetektől beérkező igények elbírálása, anyagkiutalás (165 csapatrendelő és kórházak részére)					
— nem fogyó anyagok,	+	-	+	-	-
— fogyó anyagok.	-	+	-	+	-
3. Megrendelések, beszerzések eszközzése, 90 vál- lalattól					
— import anyagok,	+	-	+	-	-
— hazai gyártású anyagok.	-	+	-	+	-
4. Gazdálkodás, ártevékenység, piackutatás.	+	+	-	+	-

Fő feladatok	Feladatok megoszlása korábban		Feladatok megoszlása az Eü. Ag. Ello. Központ belépésével		
	EüSZF-ség	Közp. Eü. Ag. Ra. (Áruf. O.)	EüSZF-ség	Eü. Ag. Ello. Közp.	Közp. Eü. Ag. Ra.
III. Ellenőrzés területén					
1. Szakmai ellenőrzés (szakfelügyelet) ellátása csapatoknál és intézeteknél. Eü. szakanyagok vagyonelettára: „B” 310 millió Ft, „M” 550 millió Ft.	—	—	—	+	—
2. Eü. haditechnikai eszközök gyártás közbeni ellenőrzése, gyógyszerek bevizsgálása.	—	+	—	+	—
3. Eü. ag. tartalékok felújításának szervezése.	+	—	—	+	—
IV. Fejlesztés területén					
1. Prototípusok kialakítása, ennek során együttműködés az ipari üzemekkel.	—	+	—	+	—
2. Az eü. technikai eszközök HMK-jának kidolgozása.	+	—	—	+	—
3. Tábori eü. felszerelés (komplettek) csomagolásának, csomagoló anyagainak fejlesztése.	—	+	—	+	—
4. Együttműködés az MN szerveivel az anyagmozgatás és raktározás korszerűsítése érdekében.	+	—	—	+	—
5. Gyakorlatok, eü. anyagi bemutatók előkészítése.	+	+	—	+	—
6. Dokumentáció és anyagok előkészítése a hazai és VSZ szintű együttműködés biztosítására.	+	+	—	+	—

Fő feladatok	Feladatok megoszlása korábban		Feladatok megoszlása az Eü. Ag. Ello. Központ belépésével		
	EüSZF-ség	Közp. Eü. Ag. Ra. (Áruf. O.)	EüSZF-ség	Eü. Ag. Ello. Közp.	Közp. Eü. Ag. Ra.
V. Számviteli-statisztikai munka területén					
1. Az eü. anyag felhasználás értékelése, statisztikai és pénzügyi mutatók, normajavaslatok kidolgozása.	+	-	-	+	-
2. Operatív nyilvántartás a „B” és „M” anyagi készletekről. (530 tábori eü. intézet és csapat-segélyhely.)	+	-	-	+	-
VI. Javítás, karbantartás területén					
— Eü. anyagijavító műhely, részlegek irányítása.	-	-	-	+	-
— „Z” eü. technikai eszközök karbantartásának szervezése és végrehajtása (900 db kötöző, laboratóriumi, fogászati stb. gk. és technikai berendezések).	-	-	-	+	-
VII. Egyéb feladatok					
— Az eü. anyagellátást szabályozó segédletek, szabályzatok tervezetének kidolgozása.	+	-	-	+	+
— Szakmai továbbképzések és bemutatók előkészítése.	+	+	+	+	-